

Комунальний заклад дошкільної освіти “Центр розвитку дитини
«Барвінок» Петрівської сільської ради

Коучинг-студія:

***«Впроваджуємо інклюзивну
освіту в закладі дошкільної
освіти»***

Вихователь-методист Скотаренко О.О.

2024 р.

*Інклюзивне освітнє середовище — це не лише про пандуси, але й про умови, атмосферу і дії, спрямовані на те, щоб кожна людина відчувала себе комфортно у закладі освіти й могла реалізуватися як особистість.

*Інклюзивне освітнє середовище — сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей (Закон України «Про освіту»).

Формування культури інклюзивності

У питанні формування культури інклюзивності в закладі освіти передусім варто подбати про середовище, в якому сповідується повага до різноманітності. Це і про повагу до різноманітності фізичної, і до різноманітності поглядів і думок, культурного, історичного та релігійного досвіду, а також особливостей прояву особистості.

- *Повага до сім'ї
- *Культивування відчуття приналежності до закладу
- *Чутливість до емоційного стану дітей та педагогів, розуміння емоцій та вміння їх контролювати
- *Створення простору, який не дискримінує
- *Забезпечення комфортного психологічного середовища
- *Коректні звертання та вживання термінів

*Інклюзивна культура у закладі проявляється і у вербалізації. Варто завжди пам'ятати, що ми насамперед говоримо про людину, а не про її риси. Тому коректні звертання і вживання термінів будуть говорити про культуру закладу ще до того, як дитина зіткнеться із її фізичним середовищем.

*Якщо ж ми говоримо, наприклад, «інвалід», ми, по суті, знеособлюємо людину, зводимо її особистість до якоїсь однієї характеристики. Але насправді ж це не так. Коли ми говоримо про інклюзивне навчання, то правильно говорити саме «діти з особливими освітніми потребами». І це єдиний випадок, коли коректно говорити «особливий».

МОЖЕМО говорити так:

- * □ звертання за іменем;
- * □ людина/хлопець/дівчина, який/яка пересувається за допомогою крісла колісного або який/яка пересувається за допомогою білої тростини;
- * □ людина, яка не бачить;
- * □ людина, яка не чує;
- * □ дівчина/хлопець, яка/який спілкується жестовою мовою;
- * □ дитина з комплексними порушеннями розвитку (використовуємо лише у випадках, коли у розмові потрібно звернути на це увагу) (**дитина** з розладом аутистичного спектру або **дитина** з аутизмом)

НЕ МОЖНА говорити:

- * □ люди дощу; аутисти
- * □ сонячні діти;
- * □ «інклюзивні» діти.

Варто утримуватись від узагальнень, що базуються на стереотипах («усі люди з інвалідністю», «цигани» тощо).

Треба пам'ятати, що дитина з особливими освітніми потребами — це людина до 18 років, що потребує додаткової підтримки в освітньому процесі.

* Це можуть бути:

- * діти з інвалідністю;
- * діти з родин, що опинились у складних життєвих обставинах; безпритульні діти;
- * діти, які живуть із ВІЛ/СНІД; діти-сироти;
- * діти, позбавлені батьківського піклування та інші.
- * Дитину, яка на деякий час випала з освітнього процесу через хворобу чи інші причини, також можемо назвати дитиною з особливими освітніми потребами, бо вона може потребувати додаткового часу, аби наздогнати однолітків.

Хто такі діти з особливими освітніми потребами?

«...особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту»

Головне правило в організації інклюзивної освіти

*Пам`ятайте: перед вами - дитина, а не її особливості. Дитина з інвалідністю - окрема особистість з інтересами й уподобаннями. Нам варто змінити фокус із того, що дитина НЕ МОЖЕ, і сконцентруватися на тому, що вона МОЖЕ.

Алгоритм зарахування дітей з ООП до закладу освіти

- * Батьки подають заяву та надають висновок інклюзивно-ресурсного центру про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, в якому зазначено наявність особливих освітніх потреб та рівень підтримки дитини.
- * Керівник закладу освіти на підставі заяви батьків та висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку (далі — КО) розвитку дитини в обов'язковому порядку утворює інклюзивну групу та організовує інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого ІРЦ.

Команда психолого-педагогічного супроводу дитини

- *Персональний склад Команди супроводу затверджується наказом керівника закладу освіти, в якому здобувають освіту діти з ООП.
- *Команда супроводу дитини з ООП співпрацює з ІРЦ з питань надання корекційно-розвиткових послуг та методичного забезпечення її діяльності.
- *Заклад освіти на підставі Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти розробляє власне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Склад учасників Команди супроводу

* Склад Команди супроводу визначається з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП.

* До складу Команди супроводу дитини з ООП входять:

У закладі дошкільної освіти:

постійні учасники: директор, вихователь-методист, вихователі, асистент вихователя, практичний психолог, сестра медична старша та батьки тощо.

Основні функції учасників Команди супроводу

Адміністрація закладу освіти (директор, вихователь-методист):

- * формування складу Команди супроводу;
- * призначення відповідальної особи щодо координації розроблення ІПР;
- * організація роботи Команди супроводу;
- * контроль за виконанням висновку ІРЦ;
- * залучення фахівців (в тому числі фахівців ІРЦ) для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП;
- * контроль за виконанням завдань учасниками Команди супроводу своїх функцій;
- * розроблення спільно з іншими учасниками Команди супроводу індивідуального навчального плану дитини з ООП;
- * залучення батьків дитини з ООП до розроблення і погодження ІПР;
- * оцінка діяльності педагогічних працівників, залучених до реалізації ІПР;
- * моніторинг виконання ІПР.

Практичний психолог:

- * вивчення та моніторинг психічного розвитку дитини з ООП;
- * психологічний супровід дитини з ООП;
- * надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП згідно з ІПР¹;
- * надання рекомендацій, консультацій та методичної допомоги педагогічним працівникам закладу освіти у роботі з дитиною з ООП;
- * консультативна робота з батьками дитини з ООП;
- * просвітницька робота щодо формування психологічної готовності в учасників освітнього процесу до взаємодії в інклюзивному середовищі.

Вихователь:

- * забезпечення освітнього процесу дитини з ООП з урахуванням особливостей її розвитку та ІПР;
- * підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу про особливості навчально-пізнавальної діяльності дитини з ООП, її сильні сторони та потреби; результати виконання дитиною навчального плану;
- * участь у підготовці індивідуального навчального плану дитини з ООП;
- * розробка індивідуального освітнього плану в закладі дошкільної освіти;
- * визначення спільно з іншими педагогічними працівниками рівня Досягнення кінцевих цілей передбачених ІПР;
- * створення належного мікроклімату в колективі;
- * надання інформації батькам про стан засвоєння індивідуального навчального плану дитиною з ООП.

Асистент вихователя:

- * спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб;
- * участь в організації освітнього процесу дитини з ООП;
- * участь у розробці ІПР;
- * участь у підготовці індивідуального навчального плану
- * адаптація освітнього середовища; навчальних Матеріалів відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини з ООП;
- * оцінка спільно з вихователем рівня досягнення кінцевих цілей навчання, передбачених ІПР;
- * підготовка інформації для учасників засідання Команди супроводу за результатами спостереження за дитиною щодо її індивідуальних особливостей, інтересів та потреб;
- * надання інформації батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку дитини з ООП.

Батьки дитини з ООП:

- * доведення інформації про дитину (стиль, спосіб навчання, успіхи, труднощі у виконанні домашніх завдань);
- * прийняття участі у роботі Команди супроводу, в тому числі залучення до складання ІПР;
- * створення умов для навчання, виховання та розвитку дитини.

Медичний працівник закладу освіти:

- * інформування учасників Команди супроводу про стан здоров'я дитини та її психофізичні особливості;
- * за необхідністю, здійснює збір додаткової інформації від батьків, закладу охорони здоров'я щодо стану здоров'я дитини.

Рівні підтримки

- * Принципово новим в організації інклюзивного навчання є введення рівнів підтримки дітей в освітньому процесі.
- * Рівнів підтримки - п'ять. Вони визначаються в результаті комплексної оцінки фахівців ІРЦ (2-5 рівні) чи команди супроводу (1 рівень). Нині, під час адаптаційного періоду, коли треба визначити рівні підтримки для всіх дітей, які вже мають висновки ІРЦ, центри та заклади освіти працюють спільно.
- * Ключовим моментом є те, що для визначення рівня підтримки фахівці тепер мають відштовхуватися від потреб дитини, а не від її діагнозу (нозології).

Перший рівень

*Перший рівень надається за рішенням закладу освіти. Для цього створюється команда супроводу, яка ухвалює рішення про надання дитині першого рівня підтримки та складає індивідуальну програму розвитку (ІПР). Таке підтримання здійснюється ресурсами самого закладу. Тут не передбачено створення інклюзивної групи та відкриття ставки асистента вихователя. Кількість таких дітей у групі не обмежена. Додаткове фінансування не виділяється.

* Другий рівень

Починаючи з другого рівня, з'являються підстави для створення інклюзивної групи та введення посади асистента вихователя. Окрім того, з цього рівня обов'язково потрібно скласти не лише індивідуальну програму розвитку, як і на першому рівні, але й індивідуальний навчальний план.

Третій рівень

*Цей рівень вважається помірним ступенем прояву труднощів, тому в групі може бути не більше двох таких дітей (на період дії воєнного часу ця умова не діє). Окрім асистента вихователя, спеціалісти можуть рекомендувати забезпечити асистента дитини. На закупівлю додаткового обладнання використовується до 20% фінансування, а корекційних занять таким дітям призначають до 4 на тиждень. Тут, як і на другому рівні, дитина може потребувати адаптації навчальної програми.

Четвертий і п'ятий рівні

- * Четвертий та п'ятий рівні - найскладніші. У групі може навчатися лише одна дитина з труднощами тяжкого (4-й) або найтяжчого (5-й) ступенів (на період дії воєнного часу ця умова не діє). В обидвох випадках дитина потребує асистента дитини, а також адаптації чи модифікації навчальних програм, а іноді - і результатів навчання. На додаткові засоби навчання можна витратити до 35% коштів.
- * На 4-му рівні передбачено до 6 корекційних занять на тиждень. На п'ятому - 8, до того ж тут дозволено використовувати альтернативні та спеціальні методи навчання, проводити заняття із самообслуговування тощо.

Заклад освіти, за рішенням команди супроводу із залученням представника ІРЦ та погодженням із батьками, може змінювати рівень підтримки в межах одного суміжного рівня, якщо вирішить, що це піде на краще дитині. Першого рівня це не стосується.

Розробляємо індивідуальну програму розвитку дитини з ООП

- * Для створення якісної індивідуальної програми розвитку необхідно мати повну інформацію про дитину. Таку інформацію команда супроводу отримує з висновку ІРЦ, спостерігаючи за дитиною на перервах, під час навчання, аналізуючи дитячі роботи, тестування, спілкування дитини з однолітками. Почерпнути інформацію можна також із бесід з дітьми, батьками, з результатів анкетування, а також вивчаючи звіти про реалізацію ІПР попередніх років, програму реабілітації (для дітей з інвалідністю оформлюють лікарі).
- * Індивідуальна програма розвитку є обов'язковим освітнім документом для всіх дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються на інституційній формі здобуття освіти (очна, дистанційна). Для дітей, які здобувають освіту індивідуально (екстернат, сімейна (домашня) форма, педпатронаж), — у разі надання батьками висновку ІРЦ.
- * Особливі освітні потреби визначає ІРЦ у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

ІПР є обов'язковим документом для забезпечення освітнього процесу всіх дітей з ООП. Щороку для кожної дитини з ООП команда супроводу протягом двох тижнів від початку навчання складає ІПР вихованця/вихованки за формою, визначеною додатком Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.

* Розробка ІПР є виключно командною роботою. Запорука якості ІПР — детальне вивчення комплексної оцінки всіма членами команди супроводу та їхня активна участь у її розробці. Хибною є практика перекладання обов'язків з розробки програми на асистента вихователя. Вірним є шлях, коли кожен член команди супроводу готує свою частину ІПР, наприклад, розділ, та узгоджує її з командою. Зверніть увагу, що визначені у висновку про комплексну оцінку корекційні заняття не можуть змінюватись Командою супроводу.

* Індивідуальна програма розвитку розробляється на один рік і періодично переглядається та актуалізується.

Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план для дитини з особливими потребами складається за освітніми напрямками:

Освітній напрям «Особистість дитини»

Освітній напрям «Дитина в соціумі»

Освітній напрям «Мовлення дитини»

Освітній напрям «Дитина в природному довкіллі»

Освітній напрям «Гра дитини»

Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва»

Освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»